

ОӘЖ 93/94

ҚАЗАҚСТАН РУХЫНЫҢ НҰРЫ: ТАРИХ, ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР ЖӘНЕ МӘДЕНИ МҰРА БАЙЛЫҒЫ

Сатыбалды Диас Сатыбалдыұлы

11 сынып оқушысы, Абай атындағы РММИ, Алматы қ., Қазақстан

«Қазақстан рухының нұры: тарих, ұлттық құндылықтар және мәдени мұраның байлығы» мақаласында Қазақстанның мәдени мұрасының тарихи тамырынан бастап қазіргі қоғамға ықпалына дейін терең талдау берілген. Автор ежелгі дәстүрлер мен тарихи оқиғалардың қазіргі ұлттық құндылықтар мен өмір салтын қалай қалыптастырғанын көрсетеді, осы құндылықтардың қазіргі әлемде сақталуы мен бейімделуін талқылайды. Музыка, би, халық қолөнері сияқты мәдени нышандар ұлттық рухтың тірі тасымалдаушысы ретінде қарастырылады. Мақалада сондай-ақ дәстүрлерді сақтау мен дамытудағы жастардың рөлі, сондай-ақ жаһандану жағдайында еліміздің мәдени мұрасының болашағының болашағы қарастырылып, мәдени прогрес пен өзін-өзі дамыту үшін өткен мен бүгіннің үйлесімділігінің маңыздылығы атап өтіледі. ұлтты анықтау.

Кілт сөздер: Қазақстан, мәдени мұра, ұлттық құндылықтар, тарих, қазіргі заман, жаһандану, жастар, мәдени бірегейлік, салт-дәстүрді сақтау.

Бай және сан алуан тарихы бар Қазақстан бүгінде дәстүр мен заманның тоғысқан жерінде тұр. Бұл тұрғыда еліміздің мәдени мұрасы мен ұлттық құндылықтарын зерделеу және сақтау ерекше маңызға ие. Қазақстанның мұрасы – тек тарихи ескерткіштер мен мұражай экспонаттары ғана емес, сонымен бірге одан әрі дамып, қалыптасып келе жатқан мәдениеттің тірі тіні.

Жаһандану дәуірінде, елдер мен мәдениеттер арасындағы шекара барған сайын ашық бола түскен кезде Қазақстанның бірегей мәдени келбетін сақтау ерекше өзектілікке ие болуда. Бұл тарихи өткенмен байланысты сақтаудың жолы ғана емес, ұлттық бірегейлікті сақтаудың құралы. Сан ғасырлық тарихы бар қазақ халқының тарихы мен салт-дәстүрін ғана емес, оның басқа мәдениеттер мен өркениеттермен байланысын көрсететін бірегей мәдени мұрасы бар.

Бұл мұраны зерттеу мен сақтау тек Қазақстан үшін ғана емес, бүкіл әлем қауымдастығы үшін маңызды. Ол әртүрлі халықтар мен мәдениеттер арасындағы түсіністік пен құрметке ықпал етеді және халықаралық бейбітшілік пен келісімді нығайтады. Сонымен қатар, мәдени мұраға қамқорлық туристер

мен инвестицияларды тарту және жергілікті қауымдастықтарды қолдау арқылы экономикалық және әлеуметтік дамудың маңызды бөлігі болып табылады.

Осылайша, бұл мақаланың мақсаты Қазақстанның мәдени мұрасы туралы жай ғана айту емес, сонымен қатар оның ұлттық бірегейлікті сақтау контекстіндегі маңыздылығын және жаһандық мәдени әртүрлілікке қосқан үлесін атап өту болып табылады. Бұл зерттеу Қазақстанның мәдени мұрасы мен ұлттық құндылықтарын қазіргі әлемде қалай сақтауға және дамытуға болатынын ашып көрсетуге, олардың жеке және ұжымдық бірегейлік үшін маңыздылығын көрсетуге бағытталған.

Орталық Азия аймағындағы ұлан-ғайыр аумақтарды алып жатқан Қазақстанның мәдени ландшафтының қалыптасуына елеулі ықпал еткен бірегей және көп қабатты тарихы бар. Көшпелілер өркениетінен бастап қазіргі мемлекетке дейінгі тарихи дәуірлер еліміздің мәдени дамуында өшпестей із қалдырды.

Ежелден қазіргі Қазақстан аумағы көптеген мәдениеттер мен халықтардың тоғысқан жері болды. Бұл жерлерді мекендеген көшпелілер қазақ халқының ұлттық өнерінде, музыкасында, тұрмысында әлі күнге дейін көрініс тапқан ерекше салт-дәстүрлері мен тұрмыс-тіршілігін қалыптастырды. Бұл дәстүрлер Қазақстан ғасырлар бойы байланыста болған көршілес өркениеттер мен империялардың ықпалымен байыды.

Қазақстан тарихындағы ортағасырлық кезең, оның ішінде Алтын Орда дәуірі мен Қазақ хандығының құрылуы өлкенің саяси, әлеуметтік және мәдени өміріне айтарлықтай әсер етті. Бұл кезеңдер сауданың, ғылымның, өнердің және сәулет өнерінің айтарлықтай өркендеуімен ерекшеленді, олардың ізі әлі күнге дейін байқалады.

Одан кейінгі ғасырларда, әсіресе Ресей империясы мен Кеңес Одағы тұсында Қазақстанда елеулі өзгерістер болды. Урбанизация, индустрияландыру және мәдени интеграция процестері дәстүрлі қазақ мәдениетіне жаңа элементтерді енгізе отырып, қоғам мен мәдениетке күшті әсер етті.

Қазақстан тарихының жаңа кезеңі дәстүрлер мен жаңашылдықтың үйлесімді үйлесіміне ұмтылуымен сипатталады. Ел өзінің тарихи мұраларымен және мәдени дәстүрлерімен байланысын сақтай отырып, белсенді дамып келеді. Өткен мен бүгінгінің бұл үйлесімі Қазақстанның бірегей мәдени ландшафтын құрайды, ол одан әрі дамып, байып келеді.

Қазақстанның мәдениеті мен әлеуметтік өмірі ұлттық мінез бен мінез-құлықты қалыптастыруда орталық рөл атқаратын дәстүрлі құндылықтармен терең сусындаған. Бұл құндылықтар жай ғана дерексіз ұғымдар емес; олар адамдардың күнделікті өмірінде және өзара әрекеттесуінде бейнеленген өмірлік ұстанымдар.

Қазақстандағы қонақжайлылық жай ғана дәстүр емес, өмір салты. Бұл қағиданы үйіне қонаққа шақырып, бейтаныс болса да бір дастархан жайып

отыруға дайын тұратын қазақтың кеңпейілділігі мен кең пейілділігінен байқалады. Бұл мәдени ерекшелік ежелгі көшпелілердің дәстүрлерінен туындап, тектілік пен басқаларға деген құрметтің белгісі болып табылады.

Үлкенді сыйлау – қазақ мәдениетінің өзегі. Бұл принцип отбасында ғана емес, кеңірек әлеуметтік контексте де көрінеді. Үлкенді сыйлау қоғамдағы татулық пен сыйластықтың кепілі болып саналады. Отбасы мен қоғамдастықтың ақсақалдары дәстүрлі түрде билікке ие және даналық пен дәстүрдің сақшылары болып табылады.

Қазақ мәдениетіндегі отбасы мен қауымның маңызын айтып жеткізу мүмкін емес. Отбасы әлеуметтік құрылымның негізі болып табылады және үлкен отбасы мен қоғамдағы тығыз байланыстар әлеуметтік өзара әрекеттесу мен қолдауда маңызды рөл атқарады. Бұл байланыстар тек эмоционалдық және материалдық қолдау көрсетіп қана қоймайды, сонымен қатар мәдени дәстүрлерді сақтауға және ұрпақтан ұрпаққа жеткізуге ықпал етеді.

Бұл құндылықтар қазақ қоғамындағы мінез-құлық пен қарым-қатынасты басшылыққа алатын терең қалыптасқан қағидаларды көрсетеді. Олар Қазақстанның мәдени бірегейлігінің құрамдас бөлігі болып табылады, елдің бірегей мәдени ландшафтын қалыптастыруда шешуші рөл атқарады.

Қазіргі Қазақстан тамыры терең дәстүрлерді заманауи үрдістер мен өзгерістермен сәтті үйлестіре отырып, бірегей мәдени кеңістікті құруда. Бұл үдерісте дәстүрлі құндылықтар сақталып қана қоймайды, сонымен қатар бейімделеді, жаңа формалар мен контексттерге ие болады, бұл оларды қазіргі әлемде өзекті және маңызды етеді.

Қонақжайлылық, үлкендерге құрмет, отбасы мен қоғамдастықтың маңыздылығы сияқты негізгі дәстүрлі құндылықтар Қазақстанның қазіргі өміріне еніп отыр. Олар күнделікті әлеуметтік қарым-қатынаста, мерекелерде, білім беруде және тіпті іскерлік мәдениетте көрінеді. Сонымен қатар, ел дәстүрлі тәжірибені байытатын және кеңейтетін жаңа идеялар мен технологияларды қабылдап, әлемдік контекстке белсенді түрде енуде.

Заманауи коммуникация құралдары мен әлеуметтік медиа осы құндылықтарды сақтау мен өзгертуде, оларды кеңірек аудиторияға қолжетімді етуде және жастардың оларды тарату мен түсіндіруге белсенді қатысуына мүмкіндік беруде маңызды рөл атқарады. Сонымен қатар, ұлттық мұраны зерделеу мен сақтауға бағытталған білім беру және мәдени бағдарламалар қазіргі қоғамда дәстүрлі құндылықтарды терең түсінуге және құрметтеуге ықпал етеді.

Осылайша, қазіргі Қазақстан тарихи мұраны сақтау мен жаңа жаһандық тенденцияларды қабылдау арасындағы тепе-теңдікті тауып отыр, бұл елдің өз тамыры мен дәстүріне адалдығын сақтай отырып дамуына мүмкіндік береді.

Қазақстанның мәдени мұрасын інжу-маржанмен салыстыруға болады, олардың әрқайсысы ұлт тарихы мен жан дүниесінің қайталанбас қырларын

көрсетеді. Бұл рәміздер музыка мен биден бастап, халықтық қолөнер мен өнерге дейінгі мәдени көріністердің кең ауқымын қамтиды. Олар еліміздің қазіргі өмірінде жалғасын тауып келе жатқан тамыры терең дәстүрлер мен тарихты қамтитын өткеннің тірі куәлері.

Мәселен, Қазақстанның музыкасы мен биі жай ғана ойын-сауық емес, өткенді баяндайтын, ұрпақтар арасындағы қарым-қатынас құралы, ұлттық болмысты танытатын құрал. Олар қоғамның қазіргі жағдайын көрсету үшін бір уақытта бейімделу және даму барысында ежелгі дәуірдің жаңғырығын алып жүреді.

Қазақстанның халық қолөнері мен өнері де еліміздің мәдени палитрасында маңызды орын алады. Бұл дәстүрлі дағдылар мен тәсілдер ұрпақтан-ұрпаққа беріліп, өткенмен нақты байланыстырады. Зергерлік бұйымдардан тоқыма бұйымдары мен керамикаға дейін бұл қолөнер қазақ мәдениетінің шеберлігін, шығармашылығын және тереңдігін көрсетеді.

Бұл мәдени рәміздердің әрқайсысы ұлт тарихын, құндылықтары мен мұратын көрсететін қазақ мұрасының ажырамас бөлігі болып табылады. Олар өткенді еске түсіру ғана емес, сонымен бірге Қазақстанға болашаққа сеніммен қарай отырып, мәдени дамуын жалғастыруға мүмкіндік беретін адамдарды бүгінгі күні шабыттандыратын және біріктіретін құрал ретінде де қызмет етеді.

Тіл ұлттың тарихын, салт-дәстүрін, болмысын бейнелейтін мәдени өмірде басты рөл атқарады. Қазақ тілі ерекше орын алатын Қазақстанда бұл ерекше байқалады. Тіл – қарым-қатынас құралы ғана емес, мәдени мұраның тасымалдаушысы, халықтың болмысы мен рухының көрінісі.

Қазақ тілі ел тарихында сан алуан мәдениеттер мен халықтардың ықпалын көрсететін көптеген дәуірлердің жаңғырығын сақтап қалды. Ол өткен мен бүгінді байланыстыратын дәнекер, ұлттық дәстүрлер мен құндылықтарды жеткізуге және сақтауға көмектеседі. Әрбір сөзде, әрбір сөзде ұлттың мәдени-тарихи тәжірибесінің тереңдігі жатыр.

Қазіргі Қазақстанда тіл ұлттық болмыс пен мәдениетті дамытуда шешуші рөл атқарып келеді. Ол бейімделеді және дамып отырады, жаңа сөздер мен ұғымдарды біріктіреді, оны жанды және серпінді етеді. Тіл тек тарихи мұраны сақтау құралы ғана емес, мәдени алмасу мен интеграция алаңына да айналады.

Қазақ тілі де кез келген тірі тіл сияқты тамырымен, дәстүрімен байланысын сақтай отырып, уақыттың құбылмалы шындығын көрсетеді. Бұл оны қазіргі қазақ ұлтын қалыптастырудың қуатты құралына айналдырып, оның қайталанбас мәдени болмысын жоғалтпай заман көшіне ілесуге мүмкіндік береді.

Қазақстан дәстүрлердің байлығын инновациялар мен заманауи трендтермен үйлестіре алғаны таң қалдырады. Бұл үйлесім ежелгі әдет-ғұрып пен заманауи өнер қатар өмір сүріп қана қоймай, бірін-бірі байытып отырған елдің мәдени өмірінің сан қырынан көрінеді.

Бұл комбинацияның ең көрнекті мысалдарының бірі – өнер мен музыка саласы. Дәстүрлі музыкалық аспаптар мен әуендер заманауи музыкалық жобаларда жаңа өмір табады. Суретшілер мен музыканттар классикалық қазақ мотивтерін заманауи жанрлармен араластырып, бірегей және сергітетін дыбыс жасау арқылы эксперимент жасайды.

Қазақстанның сәулет өнерінде де ескі мен жаңаның үндестігі байқалады. Тарих пен мәдениетті бейнелейтін дәстүрлі ғимараттар инновациялық дизайндағы заманауи ғимараттармен қатар тұр. Бұл комбинация қалалардың ерекше келбетін қалыптастыратын тарих пен қазіргі заман тоғысқан бірегей қалалық ландшафт жасайды.

Қазақтың дәстүрлі мерекелері мен әдет-ғұрыптары заманауи шындыққа бейімделіп, өзінің мәдени мәнін сақтай отырып, сонымен бірге кең аудиторияға қолжетімді бола бастағанын да айта кеткен жөн. Бұл өз мұрасына деген құрмет пен мақтаныш пен оны әлеммен бөлісуге деген ұмтылысты көрсетеді.

Осы мысалдардың барлығы Қазақстанның мәдени мұраны сақтауға, сондай-ақ оның дамуы мен өзгермелі әлемге бейімделуіне ықпал ететін бірегей және үйлесімді мәдени атмосфераны құра отырып, ескі мен жаңаны қалай сәтті үйлестіретінін көрсетеді.

Қазақстанның мәдени мұрасы мен ұлттық дәстүрін сақтау мен дамытуда жастар басты рөл атқарады. Мәдени шекаралар көмескіленіп, жаһандану өмірдің барлық салаларына орасан зор ықпалын тигізетін қазіргі заманда жастар өз елінің мәдени болмысының негізгі тасымалдаушылары мен қорғаушыларына айналуда.

Жастар рөлінің негізгі аспектілерінің бірі - олардың дәстүрлі құндылықтар мен әдет-ғұрыптарды заманауи шындыққа бейімдеу қабілеті. Жастар дәстүр мен инновацияның тоғысқан жерінде мәдени тәжірибені көрсетудің жаңа жолдарын жиі табады, оларды қазіргі қоғамға сәйкес етеді. Олар мәдени іс-шараларға, халықтық фестивальдерге және танымдық бағдарламаларға белсенді қатысып, оларды қоғамдық кеңістікте насихаттайды.

Сондай-ақ, жастардың қазақ тілі мен әдебиетін сақтауға үлкен үлес қосып жатқанын айта кеткен жөн. Білім, әлеуметтік желілер және өнер арқылы жастар тілді заманауи контекстпен байытып, болашақ ұрпаққа жеткізуді қамтамасыз ете отырып, қолдануды және дамытуды жалғастыруда.

Сонымен қатар, жастар халықаралық аренада мәдени мұраны зерттеу мен насихаттауға белсенді атсалысуда. Халықаралық алмасу бағдарламаларына, мәдени фестивальдер мен жобаларға қатысу бүкіл әлемде қазақ мәдени мұрасын жақсырақ түсінуге және құрметтеуге ықпал ете отырып, Қазақстан мәдениетін оның шекарасынан тыс жерлерде көрсетуге көмектеседі.

Осылайша, Қазақстан жастары қазіргі әлемде ұлттық құндылықтар мен дәстүрлерді сақтау, дамыту және өзгертуде шешуші рөл атқара отырып, өткен мен болашақ арасындағы көпірге айналады. Жастардың бұл белсенді қатысуы

Қазақстанның бай мәдени мұрасының болашақта сақталуы мен құрметтелуіне кепілдік береді.

Жаһандану жағдайында Қазақстанның мәдени мұрасының болашағына көзқарас ұлттық құндылықтар мен дәстүрлерді сақтаудың жаңа көкжиектері мен міндеттерін ашады. Бір жағынан, жаһандану мәдени алмасу және қазақ мәдениетін халықаралық аренада ілгерілету мүмкіндіктерін ұсынады. Екінші жағынан, ол Қазақстанның алдына жаһандық мәдени әртүрлілік жағдайында өзінің бірегей мәдени болмысын сақтау міндетін қояды.

Қазақстанның мәдени мұрасының табысты болашағының кепілі - дәстүрлерді сақтау мен жаңа, жаһандық әсерлерді қабылдау арасындағы тепе-теңдік. Ол үшін қоғамның барлық салаларының, соның ішінде мемлекеттік органдардың, оқу орындарының, мәдениет ұйымдарының және, әрине, жастардың өздерінің белсенді қатысуы қажет.

Мәдени мұраны сақтауда технология мен цифрландыру маңызды рөл атқарады. Цифрлық мұрағаттар, виртуалды мұражайлар мен білім беру платформалары мәдени ресурстарға қол жеткізуге және зерттеуге, сондай-ақ қазақ мәдениетін елден тыс жерлерде насихаттауға көмектеседі.

Сондай-ақ дәстүрді тасымалдаушы ғана емес, сонымен қатар экономикалық дамудың маңызды элементі болып табылатын жергілікті мәдени тәжірибелер мен қолөнерді қолдау мен дамытуды жалғастыру маңызды. Дәстүрлі сәндік-қолданбалы өнерді, сондай-ақ қазақ болмысын көрсететін заманауи мәдени жобаларды қолдау елдің мәдени әртүрлілігі мен бірегейлігін сақтауға көмектеседі.

Сайып келгенде, Қазақстанның мәдени мұрасының болашағы елдің өткенге құрмет пен жаңа идеялар мен мәдениеттерге ашықтықты үйлесімді үйлестіре білуіне байланысты. Халықаралық деңгейде берік мәдени диалог пен түсіністік құру Қазақстанға өзінің бірегей дәстүрлері мен құндылықтарын сақтай отырып, жаһанданған әлемде өз орнын бекітуге көмектеседі.

Қорытындылай келе, Қазақстанның ұлттық мұрасы ұлттың тарихи жады мен мәдени ерекшелігін сақтауда ғана емес, сонымен бірге осы елде тұратын әрбір адамның сана-сезімін қалыптастыруда басты рөл атқарады деп сеніммен айта аламыз. Мұра тек дәстүрлер мен тарихи деректердің жиынтығы емес; ол қоғаммен бірге дамитын, оның құндылықтарына, көзқарастарына, мінез-құлқына әсер ететін тірі организм.

Жеке тұлға үшін Қазақстанның ұлттық мұрасы мақтаныш, өзін-өзі тану және шабыт көзі болып табылады. Бұл сіздің бірегейлігіңіз бен еліңіздің тарихымен және мәдениетімен байланысыңызды түсінуге көмектеседі. Сонымен бірге, ол дүниежүзілік тарих пен мәдениеттің кең контекстінде өзіндік ой-пікір мен өз орнын түсінуге мүмкіндік береді.

Қоғам үшін ұлттық мұраның маңыздылығын асыра бағалау мүмкін емес. Ол ұлттық сана-сезім қалыптасатын ортақ іргетас жасай отырып, қоғамдық бірлік

пен бірлікке ықпал етеді. Мұра өткен, бүгін және болашақ арасындағы көпір қызметін атқарады, ұрпақтар арасындағы үздіксіз диалогты қолдап, білім мен құндылықтардың берілуін жеңілдетеді.

Жаһандану мен қарқынды әлеуметтік өзгерістер дәуірінде ұлттық мұраны сақтау мен дамытудың өзектілігі арта түсуде. Бұл бірегейлік пен бірегейлікті жоғалту нақты қиындықтар болып табылатын әлемде мәдениеттердің бірегейлігі мен әртүрлілігін сақтауға көмектеседі.

Қорыта айтқанда, Қазақстанның ұлттық мұрасы – ұдайы қамқорлық пен назар аударуды қажет ететін баға жетпес байлық. Оны сақтау мен дамыту тек мемлекеттің ғана емес, әрбір азаматтың міндеті, өйткені бұл мұра біздің ұлт ретінде кім екенімізді, ұрпаққа не қалдыратынымызды айқындайды.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Тоқаев Қ. Жаңа жағдайдағы Қазақстан: іс-қимыл кезеңі. Қазақстан Республикасы мемлекет басшысының Қазақстан халқына Жолдауы, 2020. [http:// www.akorda.kz.01.09](http://www.akorda.kz.01.09)

2. Ценности и идеалы независимого Казахстана. – Алматы: Институт философии, политологии и религиоведения КН МОН РК, 2015. – 322 б.

3. Тоқаев Қ. Сындрлы қоғамдық диалог – Қазақстанның тұрақтылығы мен өркендеуінің негізі. Қазақстан Республикасы мемлекет басшысының Қазақстан халқына Жолдауы. – Егемен Қазақстан. 2019. – Б. 1-3.

4. Нысанбаев А. Духовно-ценностный мир народа независимого Казахстана: проблемы и перспективы. – Алматы: Институт философии, политологии и религиоведения КН МОН РК, 2015. – 274 б.

5. Сарсенбаева З. Этнос и ценности. – Алматы, 2018. – 315 б.

ҚАЗАҚСТАН РУХЫНЫҢ НҰРЫ: ИСТОРИЯ, НАЦИОНАЛЬНЫЕ ЦЕННОСТИ И БОГАТСТВО КУЛЬТУРНОГО НАСЛЕДИЯ

Сатыбалды Диас Сатыбалдыұлы

В статье представлен глубокий анализ культурного наследия Казахстана от его исторических корней до его влияния на современное общество. Автором показано, как древние традиции и исторические события сформировали современные национальные ценности и образ жизни, обсуждено сохранение и адаптация этих ценностей в современном мире. Культурные символы, такие как музыка, танцы, народные промыслы, рассматриваются как живые

носители национального духа. В статье также рассматривается роль молодежи в сохранении и развитии традиций, а также будущее культурного наследия страны в условиях глобализации, подчеркивается важность гармонии прошлого и настоящего для культурного прогресса и саморазвития. определение национальности.

Ключевые слова: Казахстан, культурное наследие, национальные ценности, история, современность, глобализация, молодежь, культурная идентичность, сохранение традиций и обычаев.

LIGHT OF THE SPIRIT OF KAZAKHSTAN: HISTORY, NATIONAL VALUES AND RICHNESS OF CULTURAL HERITAGE

Satybaldy Dias

The article presents an in-depth analysis of the cultural heritage of Kazakhstan from its historical roots to its influence on modern society. The author shows how ancient traditions and historical events have shaped modern national values and way of life, discusses the preservation and adaptation of these values in the modern world. Cultural symbols such as music, dances, folk crafts are considered as living carriers of the national spirit. The article also considers the role of youth in the preservation and development of traditions, as well as the future of the country's cultural heritage in the context of globalization, emphasizes the importance of harmony between the past and the present for cultural progress and self-development. definition of nationality.

Keywords: Kazakhstan, cultural heritage, national values, history, modernity, globalization, youth, cultural identity, preservation of traditions and customs.

References

1. Tokayev K. Kazakhstan in the new conditions: the stage of action. Message of the Head of State to the people of Kazakhstan, 2020. [http:// www.akorda.kz.01.09](http://www.akorda.kz.01.09) [in Kazakh]
2. Values and ideals of independent Kazakhstan. - Almaty: Institute of Philosophy, Political Science and Religious Studies KN MES RK, 2015. - 322 p. [in Russian]

3. Tokayev K. Constructive public dialog - the basis of stability and prosperity of Kazakhstan. Message of the Head of State to the people of Kazakhstan. - Sovereign Kazakhstan. 2019. - pp. 1-3. [in Kazakh]
4. Nysanbayev A. Spiritual and value world of the people of independent Kazakhstan: problems and prospects. - Almaty: Institute of Philosophy, Political Science and Religious Studies KN MES RK, 2015. - 274 p. [in Russian]
5. Sarsenbayeva Z. Ethnos and values. - Almaty, 2018. - 315 p. [in Russian]